

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه مشاوره

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A) در رشته مشاوره خانواده

عنوان:

**مقایسه بلوغ عاطفی و تمایز یافتگی خود در دانشجویان متمایل به ازدواج
وازدواج گریز دانشگاه پیام نور جهرم**

استاد راهنما:

دکتر جلال کلانتری

استاد مشاور:

دکتر نازنین هنرپروران

نگارش:

حسین عزت زادگان جهرمی

تابستان ۱۳۹۳

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

مؤسسه وراثت پژوهش

وند به پایبندی ملت خود این که عام محض خرد است و هر واره ناظر بر اعمال انسان و به مرتز و ریاس داشت مقام بلند و پیشش و نظر به اهریت جایگاه دانشگاه
مدون تلگرافی میهنی به کسب ذوق و بیان و اعضاء بهریت عدلی و احدی دانشگاه آزاد اسلامی متمدنی کردیم اصول زیر را در انجمن ایت های پژوهش مد نظر
قرار داده و از آن تحریط نکندیم:

- ۱- عدلی حقیقت جوین تلاش در ارتقای و پی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از حرکتی پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت احکام و تعالیم به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (ان)، حیوان و نبات و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بهر کاران پژوهش.
- ۴- اصل عدلی به معنای رعایت مصاح من و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور و کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و با توجه به جنبه از حرکتی جانب داری غیر عدلی و حفاظت از اموال، تهیه نرات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری و پند به میان و اطلاع نظارت بر مرانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل عدلی به معنای هر یم ها و هر مرت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از حرکتی هر مرت شکنی.
- ۸- اصل ترقی و پیشبرد و دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و اختراعات عدلی و دانش و بیان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برابری و انصاف و غیر برده ای و اعلام موضوع نسبت به کسانی که حوزه عدم پژوهش را به شائبه های غیر عدلی می آید.

معاونت پژوهش و فن آوری
به نام خدا
تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب حسین عزت زادگان جهرمی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته مشاوره خانواده که در تاریخ از پایان نامه خود تحت عنوان " مقایسه بلوغ عاطفی و تمایز یافتگی خود در دانشجویان ازدواج گریز و متمایل به ازدواج دانشگاه پیام نور جهرم "

" با کسب نمره دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آنرا در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.
- ۲) این پایان نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

نام و نام خانوادگی دانشجو: **حسین عزت زادگان جهرمی** در تاریخ / / ۱۳۹۳ رشته: مشاوره
خانواده

از پایان نامه خود با عنوان: **مقایسه بلوغ عاطفی و تمایز یافتگی خود در دانشجویان متمایل به**

ازدواج و ازدواج گریز دانشگاه پیام نور جهرم

با درجه **ونمره** دفاع نموده است.

نام و نام خانوادگی اعضای هیات داوری **سمت** امضاء اعضای هیات داوری

استاد راهنما

۱- دکتر جلال کلانتری

استاد مشاور

۲- دکتر نازنین هنرپروران

استاد داور

۳- دکتر زهرا قادری

ناظر

۴- آقای کریمی

مدیر/معاونت پژوهشی

مراتب فوق مورد تایید است.

مهر و امضاء

تقدیرم بہ:

مادر میرباہریم کہ سرشار از میرباہرینی است.

وکلید دانش پروٹان کہ این پروہش زینہ مطالعات آتی آنماہدف برسی عوامال موثر بر ازدواج موثق جوانان باشد.

ریاسکزاری:

ریاس بی‌پایان پروردگار بنی‌هاست که فرصت فراگیری دانش را ارزانیم کرد.

از استاد راهنمای فرزانه و پیشگام دکترا، دکتر جلال کلاهی، بی‌نهایت سپاس و درین صمیمانه در انجام پروژه تقدردانی من کزدم.

از استاد مشاور بزرگوار خانم دکتر نازنین بن‌پروردان بی‌پاس‌راهنمای‌های ارزنده‌شان کمال تشکر را دارم.

از استاد گرامی خانم دکتر زهره قادسی که دایره‌های بی‌پایان نام‌ها را بر عهده داشتند تشکر من کزدم.

دکتر شادان افشاری که با راهنمایی‌های خود و موضوع و تدوین و تصحیح پیشنهادها و کلیات و روش‌های پژوهش‌ها به‌کار بردن و هدایت

ارزشمند ایشان بهره‌برده‌ام تشکر و تقدردانی من کزدم.

در نهایت از تمام عزیزانی که مرا در انجام پژوهش‌هایم یاری کردند به‌ویژه دانشیاران و همکارانم، کمال تشکر را دارم.

فصل اول: کلیات تحقیق

۲	مقدمه:
۳	بیان مسأله:
۵	اهمیت و ضرورت پژوهش:
۶	اهداف و پرسشهای پژوهش:
۷	تعاریف مفهومی:
۹	تعاریف عملیاتی:

فصل دوم: مروری بر ادبیات تحقیق و پیشینه تحقیق

۱۰	مقدمه:
۱۰	اهمیت ازدواج و تشکیل خانواده:
۱۱	دلایل ازدواج:
۱۱	اهداف ازدواج:
۱۳	مبانی نظری بلوغ عاطفی:
۱۳	ماهیت بلوغ:
۱۴	رابطه ازدواج و بلوغ عاطفی:
۱۵	تفاوت عاطفی بین بالغان و نابالغان:
۱۶	بلوغ از دیدگاه روانشناسان:
۱۸	مبانی نظری تمایز یافتگی خود:
۲۲	خصوصیات افراد تمایز یافته:
۲۳	تفکیک خویشتن:
۲۶	پژوهشهای انجام شده خارج کشور:
۲۹	پژوهشهای انجام شده داخل کشور:

فصل سوم: روش اجرای تحقیق

۳۲	مقدمه:
۳۲	طرح پژوهش:
۳۲	جامعه آماری:
۳۲	نمونه و روش نمونه گیری:
۳۳	ابزار پژوهش:
۳۶	روش اجرا:
۳۶	روش تجزیه و تحلیل داده ها:

ملاحظات اخلاقی:..... ۳۶

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

مقدمه..... ۳۷

یافته های توصیفی..... ۳۸

یافته های استنباطی..... ۳۹

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

خلاصه پژوهش:..... ۴۲

بحث و نتیجه گیری:..... ۴۳

محدودیت های پژوهش:..... ۴۷

پیشنهاد های پژوهش:..... ۴۷

منابع مأخذ:

فهرست منابع فارسی:..... ۴۸

فهرست منابع انگلیسی:..... ۵۲

پیوست ها:

پرسشنامه رغبت سنج ازدواج:..... ۵۴

پرسشنامه بلوغ عاطفی:..... ۵۵

پرسشنامه تمایز یافتگی خود:..... ۵۷

چکیده انگلیسی:..... ۵۹

فهرست جدولها:

- جدول ۱-۳: نتایج تحلیلی پایایی در خرده مقیاس پرسشنامه بلوغ عاطفی..... ۳۴
- جدول ۲-۳: نتایج تحلیلی پایایی در خرده مقیاس پرسشنامه تمایز یافتگی خود..... ۳۵
- جدول ۱-۴: توزیع فراوانی شرکت کننده ها بر حسب جنسیت افراد..... ۳۸
- جدول ۲-۴: میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش..... ۳۸
- جدول ۳-۴: آزمون تی مستقل برای تعیین تفاوت میان ابعاد بلوغ عاطفی در دانشجویان متمایل به ازدواج و ازدواج گریز..... ۳۹
- جدول ۴-۴: آزمون تی مستقل برای تعیین تفاوت میان ابعاد تمایز یافتگی در دانشجویان متمایل به ازدواج و ازدواج گریز..... ۴۰
- جدول ۵-۴: نتایج آزمون (T) : تفاوت جنسیت و بلوغ عاطفی افراد..... ۴۱
- جدول ۶-۴: نتایج آزمون (T) : تفاوت جنسیت و تمایز یافتگی خود افراد..... ۴۱

چکیده پژوهش

پژوهش حاضر با هدف مقایسه بلوغ عاطفی و تمایزیافتگی خود در دانشجویان متمایل به ازدواج و ازدواج گریز است که به روش توصیفی از نوع علی-مقایسه ای انجام گرفت. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان پسر و دختر دانشگاه پیام نور جهرم در سال تحصیلی ۱۳۹۳-۱۳۹۲ بود، نمونه مورد بررسی ۲۷۱ دانشجوی بود که به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار پژوهش، پرسشنامه بلوغ عاطفی (سینگ و بهارگاوا، ۱۹۹۰) و پرسشنامه تمایزیافتگی خود (اسکورون و اسمیت، ۲۰۰۳) و پرسشنامه رغبت سنج ازدواج (حیدری، مظاهری و پوراعتماد، ۱۳۸۳) بود. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از تست مستقل انجام شد. نتایج نشان داد که عدم ثبات عاطفی و بازگشت عاطفی در دانشجویان متمایل به ازدواج نسبت به دانشجویان ازدواج گریز بالاتر است و ناسازگاری اجتماعی در دانشجویان ازدواج گریز بالاتر است. اما در ابعاد فروپاشی شخصیت و فقدان استقلال دو گروه تفاوت معناداری مشاهده نشد. همچنین در ابعاد تمایزیافتگی خود، واکنش پذیری هیجانی و آمیختگی با دیگران در متمایل به ازدواج ها بالاتر بود. جدایی عاطفی در ازدواج گریزها بالاتر بود. اما در بعد موقعیت من هر دو گروه تفاوت معناداری مشاهده نشد. میانگین نمرات بلوغ عاطفی در دخترها به طور معناداری بالاتر از پسرها بود و میانگین نمرات تمایزیافتگی خود در پسرها به طور معناداری بالاتر از دخترها بود. نتایج کلی نشان داد بین میانگین های افراد متمایل به ازدواج و ازدواج گریز در بلوغ عاطفی و تمایزیافتگی خود تفاوت معناداری وجود دارد.

کلید واژه: بلوغ عاطفی، تمایزیافتگی خود، متمایل به ازدواج، ازدواج گریز، دانشجویان

مقدمه

قوی ترین صمیمیت عاطفی در رویدادهای زندگی هر کس در زمان ازدواج رخ می دهد، پایداری در برابر احساسات نابجا و کنترل هیجانات زودگذر در روابط دختر و پسر، نشان از جدایی احساس و تصمیم منطقی است که در کیفیت ثبات عاطفی و سازگاری اجتماعی آشکار می شود.

ازدواج یک نظام اجتماعی طبیعی است که در طول تاریخ در اقوام گوناگون به شکلهای مختلف رواج داشته است. اهمیت شناخت و بررسی عواملی که سبب قوام و استحکام آن می گردد می تواند گامی مفید در راستای ارتقای سطح فرهنگ جامعه باشد (فهیمی، بیرامی، اکبری، و امیری پیچاکلایی، ۱۳۹۱).

ازدواج پیمان مقدسی است که در میان تمام اقوام و ملل در تمامی زمان ها و مکان ها وجود داشته است. ازدواج سرآغاز تشکیل خانواده است و خانواده یکی از قدیمی ترین نهادهای اجتماعی است که تاریخی به قدمت حیات انسان دارد (گیدنز، ترجمه ثلاثی، ۱۳۸۸).

به نظر می رسد سرکوبی احساسات، ضعف اراده در حل مشکلات، دلیل تراشی، واکنش احساسی نامتعادل و ترس از صمیمیت به دلیل نگرانی در مورد تامین توقعات خود و همسر از عوامل زیربنایی در به تاخیر انداختن ازدواج توسط جوانان می باشد، در حالی که مولفه های روانشناختی و اجتماعی همچون اعتماد به نفس و اراده جهت انتخاب شغل و ثبات در آن، کنترل احساسات در محیط کار و ادامه شغل و نگرش مثبت به تحصیل همزمان با ازدواج، در ترغیب جوانان به ازدواج به ویژه پسرها موثر است. براساس اظهار نظر جوانان، مهم ترین علل عدم تمایل دختران به ازدواج، افزایش سطح تحصیلات و ناتوانایی اقتصادی خانواده است و از طرف دیگر پسران نداشتن مسکن مناسب، نداشتن شغل و کسب و کار مناسب و بالاخره نداشتن درآمد مکفی را از علل مهم تاخیر در ازدواج می دانند.

شخص در عالی ترین سطح تمایز یافتگی، به لحاظ عاطفی فردی رشد یافته است. از این رو است که با وجود ارتباط کلامی و بدنی در بین جوانان، ازدواج در بین آنها کمتر صورت می گیرد چرا که رشد فکر و احساس به آن درجه از مطلوبیت برای ازدواج نرسیده و با ایجاد این روابط، انگیزه کمتری برای ازدواج دارند و ممکن است تازگی و لطافت در این افراد نسبت به کسانی که این گونه روابط را نداشته اند کمتر بشود.

افراد ازدواج‌گریز^۱ از ارتباط کلامی و بدنی با جنس مخالف دوری می‌کنند و معمولاً احساسهای جنسی و صمیمی خود را سرکوب می‌کنند. در هر دو گروه متمایل به ازدواج و ازدواج‌گریز نگرانی از آینده و ترس از محدودیت آزادی و مسئولیت‌پذیری کم دیده می‌شود.

برخی افراد اگر چه از نظر جسمی بالغ می‌شوند، ولی از نظر عاطفی هرگز به بلوغ نمی‌رسند، افراد بالغ هرگز از واقعیت نمی‌گریزند، از مسائل و موضوعات جزئی به خشم نمی‌آیند و ترس و خشم دوران کودکی در آنها وجود ندارد. بلوغ عاطفی^۲ جریانی است که طی آن شخصیت فرد مداوماً برای احراز بیش از پیش سلامت عاطفی، از لحاظ روانی و فردی می‌کوشد. بلوغ عاطفی قابلیت مقاومت در برابر تاخیر در ارضاء نیازها را دارد (پستی^۳، ۲۰۰۶).

هفت مولفه صمیمیت، همدلی، ابراز وجود، ثبات روانی، استقلال، تعادل روانی و توانایی رعایت مورد عاطفی، به عنوان تعریف کاملی از بلوغ عاطفی معرفی می‌شود (رامسدن^۴، ۲۰۰۰ به نقل از منصورنژاد، پورسید، کیانی، و خدابخش، ۱۳۹۲).

در مرحله ای از رشد که تقریباً هم زمان با پایان دوره نوجوانی است ارتباط با غیر همجنس کیفیتی متفاوت می‌یابد، دختران و پسران با انگیزه‌های متفاوت با هم رابطه برقرار می‌کنند. هدف برخی انتخاب فردی مناسب برای ازدواج، عده ای به قصد کنجکاوی و شناخت جنس مخالف و در گروهی دیگر با هدف دوستی‌های موقت است که می‌تواند صرفاً یک رابطه عاطفی یا برآورده کردن نیازهای جنسی باشد (حامدی، خسروی، پیوسته گر، و خدابخش، ۱۳۹۱).

شخصی با رشد عاطفی در مورد همسر، فرزند، دوستان و مشکلات زندگی، نظریه‌ی واقع بینانه ای دارد، او دارای فلسفه زندگی معینی است که بر اساس آن می‌تواند از بحرانهای دایمی زندگی جلوگیری کند، او به پیشرفتهای فعلی خود متکی است و زیاد به گذشته خود اتکا ندارد. در ضمن به مطالبی از قبیل امور جنسی، عشق، ازدواج و تربیت کودک با روشنفکری می‌نگرد، چنین شخصی قدرت کنترل احساسات و عواطف خود را دارد (شاملو، ۱۳۸۹).

افراد با تمایز یافتگی^۵ بالا به هیجانات خود، آگاهی دارند و قادر به سنجش متفکرانه موقعیت هستند. این افراد توانایی رشد خود مستقل را دارند و می‌توانند در روابط عمیق، آرامش و راحتی خود را حفظ کنند، بنابراین از هم جوشی عاطفی و یا جدایی عاطفی برای تعدیل تنش‌های درونی خود اجتناب می‌کنند، در حالی که افراد کمتر تمایز یافته به هم جوشی با دیگران متمایل می‌شوند و به این ترتیب با جدایی از

-
1. unwilling to marriage
  2. emotional maturity
  3. Paste
  4. Ramsden
  5. differatiation of self

افراد مهم زندگی از پا درمی آیند و یا به جدایی عاطفی تن در می دهند، بنابراین هنگام مواجه شدن با صمیمیت عاطفی، واکنش اضطرابی نشان می دهند(اسکوورن و دندی^۱، ۲۰۰۴).

میزان تمایزیافتگی بیانگر این است که فرد تا چه حد قادر به جداسازی فکر از احساس است و تا چه حد توانایی مقاومت در مقابل احساسات ناگهانی را دارد(نیکولزوشوارتز^۲، ترجمه دهقانی، گنجوی، نجاریان، و رسولی، ۱۳۹۱) و به عبارت دیگر فرد تا چه حد قادر است از بروز رفتارهایی که به طور خودکار از هیجان ناشی می شود، اجتناب کند. تمایز یافتگی یکی از زمینه های لازم جهت سازگاری ارتباطی و روانشناختی می باشد(بوئن^۳ ۱۹۷۸ به نقل از اخوان بی تقصیر، نظری، و ثنائی ذاکر، ۱۳۹۱).

بنابر این با توجه به توصیف آنچه که گفته شد، تمایزیافتگی و بلوغ عاطفی حضور تاثیرگذار در انتخابها و تصمیمهای فرد به خصوص انتخاب همسر و تسهیل رفع موانع ازدواج دارد که در صورت رسیدن به سطح مطلوبی از این دو، چه در جوانان ازدواج گریز و چه متمایل به ازدواج^۴، روحیه امید و پذیرش تدریجی مسئولیت و به تبع آن پررنگ شدن تعهد نسبت به انتخابهایشان و بینش به احساسات خویشتن و بروز آن که همه در یک ارتباط موفق موثر است، میسر می گردد.

-
1. Skrown&Dandy
  2. Nichols&Schwartz
  3. Bowen
  4. tendency to marriage

بیان مسأله

یکی از مولفه های مهم زندگی انسان ها بلوغ عاطفی است؛ یعنی این که شخص بتواند احساسات خود را کنترل کند. تنها در زمانی می توان گفت که فردی از نظر احساسی بالغ است که در شرایط مختلف زندگی زیر فشار ناملازمات خرد نشود و یاد بگیرد که با مشکلات عاقلانه برخورد کند و در رفع آنها بکوشد، درباره مسائل و مشکلات بحث و مشورت کند و انتقادات منصفانه را بپذیرد. بدون اینکه افسرده و عصبی شود، با مسائل ناراحت کننده و تلخ روبرو شود بی آنکه از آنها فرار کند و از دلواپسی و ترسهای کودکانه بر حذر باشد. (همتیان فر، ۱۳۸۶).

تفکیک قائل شدن بین فرایندهای عقلی و احساسی خود، مظهر تفکیک خود است. انسان تمایز یافته به خوبی از عقایدش آگاهی دارد و احساس خودیت می کند و می تواند در اختلافات خانوادگی بین هیجانان و عقل خویش تفکیک قائل شده، در حالیکه همجوشی احساسات و افکار باعث می شود که فرد به جای مطرح کردن احساسات و عقاید حقیقی خویش، خود کاذب خویش را بروز دهد (شارف^۱، ترجمه فیروز بخت ۱۳۹۰).

تمایز یافتگی را می توان در دو سطح بررسی کرد: فرآیندی که در درون خود فرد رخ می دهد و فرآیندی که در روابط بین افراد به وقوع می پیوندد. در سطح درون فردی، تمایز یافتگی یا هم آمیختگی، زمانی رخ می دهد که اشخاص احساسات خود را از تفکرشان تفکیک می کنند و به جای آن در احساسات غرق می شوند. در سطح بین فردی شخص تمایز نایافته تمایل دارد یا به طور کامل جذب احساسات دیگران شود و با جو هیجانی محیط حرکت کند و یا برعکس علیه دیگران واکنش نشان دهد (کر و بوئن ۱۹۸۸ به نقل از فهیمی و همکاران، ۱۳۹۱).

در زمینه تمایل و عدم تمایل جوانان به ازدواج به نظر می رسد مولفه هایی همچون مسئولیت پذیری^۲ مسائل شغلی و اقتصادی، تعهد ادامه تحصیل به منظور به دست آوردن جایگاه اجتماعی و شغلی بهتر، بلوغ عاطفی، ویژگی های هویت^۳ و شخصیتی، جو عاطفی حاکم بر خانواده، تمایز یافتگی، سازگاری اجتماعی، سبک ارتباطی، خود پنداره و عزت نفس نقش تاثیر گذاری ایفا می کند. یکی از زمینه های رشد آدمی مربوط به پختگی هیجانی و عاطفی است. شخصی که به لحاظ بلوغ عاطفی رشد یافته بر احساسات و عواطف خود مسلط می باشد، همچنین یک فرد خودتمایز یافته قدرت جدایی میان عواطف خود را از فرآیند عقلی در موقعیتهای دشوار دارد. بلوغ عاطفی حاصل رشد هیجان و احساسات فرد است

---

1. Sharf
2 responsibility
3. identity

که از کودکی شکل می‌گیرد و شکل‌گیری مطلوب آن با هماهنگی و تاثیر پذیری از رشد شناختی و عقلی فرد می‌باشد که رشد عقلی فرد زیر بنای توانایی فرد برای تفکیک مسایل عقلی و احساسی در خویشتن است.

تاثیرگذاری و تاثیرپذیری عقل و احساس در تصمیم‌گیری برای تمامی انتخاب‌هایمان در طول زندگی به ویژه ازدواج وجود دارد. بنابراین بلوغ عاطفی و تمایز یافتگی خود، حاصل رشد شناختی و هیجانی افراد می‌باشد و دغدغه پژوهشگر توجه به جوانانی می‌باشد که به دلیل مسایل مطرح شده قبل، تمایل به ازدواج دارند و به دلیل سطح تفکیک خویشتن پایین و بلوغ عاطفی ناکارآمد کاری از پیش نمی‌برند و به نظر می‌رسد همین دو عامل نیز در جوانانی که از ازدواج، گریزان هستند وجود دارد.

از مطالعات در این زمینه چنین می‌نماید که طرز برخورد والدین با عواطف کودک، نرخ تعامل در زمینه احساسات در خانواده، جو فرهنگی و تابوهای نانوشته قومی، میزان اعتماد به نفس فرد به خود و دیگران و سطح تحصیلات بر کیفیت بلوغ عاطفی و تمایز یافتگی خود موثر است. در صورت عدم توانایی فرد در تمیز دادن فرایند عقلی از احساسی به شکل شدید آن ضعیف‌ترین کارکرد را در اعمال و تصمیمات فردی و اجتماعی دارد که در صورت بروز استرس کم هم دچار بدکار کردی می‌شود و اغلب رفتارشان به منظور تایید دیگران صورت می‌گیرد. هرچه تفکیک کمتر باشد انعطاف پذیری نیز کمتر دیده می‌شود. به همین میزان هم شخصی که بلوغ عاطفی رشد یافته‌ای ندارد، ناسازگاری اجتماعی و مشکلات شخصی در او دیده می‌شود.

بنابراین بلوغ عاطفی و تمایز یافتگی خود نقش بسزایی در نگرش جوانان نسبت به ازدواج دارد این پژوهش بر آن است که با شناسایی رابطه این دو مفهوم در گروهی از جوانان راهکارهای افزایش این دو مهم و به تبع آن گرایش هرچه بیشتر جوانان به ازدواج را هموار سازد. آموزش به شکل گروهی توسط متخصصین این حوزه در زمینه کنترل و شناسایی افکار، احساسات و ابراز وجود، می‌تواند میزان تمایز یافتگی و بلوغ عاطفی را به سطح مطلوبی برساند. بنا به توصیف آنچه گفته شد، پژوهش حاضر بر آن است تا به بررسی این موضوع بپردازد که آیا بین بلوغ عاطفی و تمایز یافتگی خود در دانشجویان متمایل به ازدواج و ازدواج گریز تفاوت معناداری وجود دارد؟

اهمیت و ضرورت پژوهش

در سال‌های اخیر ازدواج در میان جوانان با سیر نزولی شدیدی همراه بوده است ضمن آنکه سن ازدواج هم بالا رفته است، برنامه‌هایی همچون وام ازدواج و مسکن مهر که در جهت ترغیب جوانان به ازدواج

بوده، کمک چندانی نکرده است. دست یابی به عالی ترین سطح دوستی و صمیمیت و ارتباط گرم دو جانبه عاطفی و بقای نسل از انگیزه های جوانان متمایل به ازدواج می باشد.

بلوغ عاطفی و تمایز یافتگی خود مطلوب از عوامل زیر بنایی مهم در گرایش جوانان به ارتباط صمیمی با دیگران، سازگاری اجتماعی شخصیت سالم رشد یافته و در پی آن پذیرش تعهد^۱ و مسئولیت جهت ترغیب جوانان به ازدواج است، این خود زندگی مشترک طولانی تری را به همراه دارد. بدون توجه به سطح بلوغ عاطفی و تمایز یافتگی نسبت به خود و خانواده و به دلیل نا آگاهی و روش های تربیتی نادرست و روابط ناسالم خانوادگی، ازدواج صورت می گیرد. از این رو افرادی که از رشد هیجانی و شناختی خودشان آگاهند درک متقابل بهتری در روابط بین فردی و تصمیم گیری مناسب تری در انتخابهایشان دارند. افرادی که در ارتباط با اعضای خانواده خود نمی توانند ارتباط عاطفی خوبی با هم داشته باشند مسلماً بعد از ازدواج با مشکلات بیشتری مواجه می شوند.

تمایز یافتگی مهمترین مفهوم نظریه سیستمهای خانواده است، فرایندی که فرد می آموزد جهت مسیر خود را در زندگی ترسیم کند بی آنکه دائماً همراه با موج عاطفی خانواده در حرکت باشد (گلدنبرگ و گلدنبرگ^۲، ترجمه حسین شاهی برواتی، نقشبندی و ارجمند، ۱۳۹۱). پرورش بلوغ عاطفی و خود تمایز یافتگی قابلیت مقاومت در به تاخیر انداختن در ارضای نیازها و توان تحمل معقول ناکامی را موجب می گردد (کاپلان و بارون^۳ به نقل از محمدی، ۱۳۸۶).

پژوهشهای انجام شده و در حال انجام در زمینه بلوغ عاطفی و تمایز یافتگی خود و همچنین اثر بخشی و تاثیر پذیری این دو عامل بر عوامل موثر در طلاق و ازدواج جوانان گواه بر اهمیت موضوع می باشد. بالا رفتن سن ازدواج و به دنبال آن کاهش تمایل به ازدواج، افزایش طلاق، ناسازگاری اجتماعی و خانوادگی ضرورت انجام این پژوهش را دو چندان کرده است.

اهداف و پرسش های پژوهش

هدف کلی :

مقایسه بلوغ عاطفی و تمایز یافتگی خود در دانشجویان متمایل به ازدواج و ازدواج گریز

اهداف جزئی

1. commitment
2. Goldenberg
3. Caplan & Baron

۱. مقایسه ابعاد بلوغ عاطفی در دانشجویان متمایز به ازدواج و ازدواج گریز

۲. مقایسه ابعاد تمایز یافتگی خود در دانشجویان متمایل به ازدواج و ازدواج گریز

۳. مقایسه بلوغ عاطفی در دانشجویان پسر و دختر متمایل به ازدواج و ازدواج گریز

۴. مقایسه تمایز یافتگی خود در دانشجویان پسر و دختر متمایل به ازدواج و ازدواج گریز

پرسشهای پژوهش

۱. آیا بین بلوغ عاطفی و ابعاد آن در دانشجویان متمایل به ازدواج و ازدواج گریز تفاوت معناداری وجود

دارد؟

۲. آیا بین تمایز یافتگی خود و ابعاد آن در دانشجویان متمایل به ازدواج و ازدواج گریز تفاوت معناداری

وجود دارد؟

۳. آیا بین بلوغ عاطفی در دانشجویان پسر و دختر متمایل به ازدواج و ازدواج گریز تفاوت معناداری

وجود دارد؟

۴. آیا بین تمایز یافتگی خود در دانشجویان پسر و دختر متمایل به ازدواج و ازدواج گریز تفاوت معناداری

وجود دارد؟

تعاریف مفهومی

بلوغ عاطفی: به معنای آن است که فرد به حدی از پختگی احساسی برسد که بتواند برای مشکلات عاطفی خود راه حل منطقی پیدا کند و قادر باشد احساسات خود را کنترل کند؛ به عبارت دیگر زمانی می توانیم فردی را از لحاظ عاطفی بالغ بدانیم که تمام عواطف و احساسات خود را به درستی بشناسد و نحوه ابراز صحیح و کنترل آنها را بداند (حافظ آبادی و بافتی، ۱۳۸۶).

ابعاد بلوغ عاطفی عبارت است از:

۱-عدم ثبات عاطفی^۱: این عامل مجموعه ای است از عدم قابلیت در حل و فصل مشکلات، زودرنجی، نیاز به کمک در کارهای روزمره، آسیب پذیری، لجاجت و تندخویی می باشد.

۲-بازگشت عاطفی^۲: گروه بزرگی از عوامل است که نماینده مواردی چون احساس حقارت، بی قراری، خصومت، پرخاشگری و خودمداری است.

۳-ناسازگاری اجتماعی^۳: چنین شخصی فاقد قابلیت انعطاف اجتماعی است، دچار نفرت است، گوشه گیر و در عین حال متکبر است، دروغ می گوید و تنبلی می کند.

۴-فروپاشی شخصیت^۴: شامل کلیه عواملی که نشان دهنده فروپاشی شخصیت است، مانند واکنش سازی، هراس، دلیل تراشی، بدبینی و غیر قابل اعتماد بودن می باشد.

۵-فقدان استقلال^۵: نشان دهنده عواملی مانند وابستگی به دیگران، خودبینی و غیرقابل اعتماد بودن می باشد. (سینگ و بهارگوا ۱۹۹۱، به نقل از منصور نژاد و همکاران، ۱۳۹۲).

تمایز یافتگی خود: به نظر بوئن، درجه ظهور تفکیک خویشتن در هر فرد بیانگر میزان توانایی او برای تمیز فرایند عقلی از فرایند احساسی است که وی تجربه می کند سطوح تفکیک هرکس بیانگر سطح استقلال عاطفی وی از خانواده و نیز اشخاص بیرون از گروه خانواده است (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ترجمه حسین شاهی برواتی و همکاران، ۱۳۹۱).

ابعاد تمایز یافتگی خود عبارت است از:

۱-واکنش پذیری هیجانی^۱: تمایل به پاسخ هیجانی خودکار به محرکهای محیطی که ممکن است به صورت بی تفاوتی یا حساسیت افراطی بروز کند.

۲-موقعیت من^۱: داشتن توصیف آشکار از خود، ارزشمند دانستن اعتقادات و باورهای شخصی و حفظ آنها حتی در زمان مواجهه با فشار گروه را شامل می شود.

-
1. emotional instability
  2. emotional regression
  3. social conflict
  4. character breakdown
  5. lack of independence
  1. emotional reactivity

۳- جدایی عاطفی^۲: احساس تهدید شدن در روابط صمیمانه، ترس از صمیمیت و آسیب پذیری افراطی در روابط نزدیک که با فاصله گیری عاطفی از دیگران آشکار می شود.

۴- آمیختگی بادیگران^۳: درگیری هیجانی با افراد مهم زندگی و هویت یابی افراطی با آنها (بوئن ۱۹۸۷، به نقل از حامدی و همکاران، ۱۳۹۱).

متماثل به ازدواج: منظور جوانان مجردی که دوست دارند ازدواج کنند این افراد معمولاً از حمایت عاطفی برخوردارند و نسبت به بامعنا شدن زندگی راغب هستند و معمولاً از پشتوانه مالی خوبی برخوردارند (حیدری، مظاهری و پور اعتماد، ۱۳۸۳).

ازدواج گریز: جوانان ازدواج گریز از ازدواج دوری می کنند. نگرانی از آینده و عدم توانایی در انتخاب مناسب و تردید در تصمیم گیری از مهمترین نگرانیهای آنها است. از عوامل موثر بر نگرش به ازدواج در پسران مجرد، نگرش به زن و ناتوانی مالی و رضایت از زندگی می باشد (حیدری و همکاران، ۱۳۸۳).

تعاریف عملیاتی

بلوغ عاطفی: در این پژوهش بلوغ عاطفی عبارت است از نمره ای که آزمودنی از مقیاس بلوغ عاطفی سینگ و بهارگاوا^۴ کسب می کند که حداقل نمره در این مقیاس ۵۰ تا ۸۰ و حداکثر نمره ۱۰۷ تا ۲۴۰ می باشد. معیار عدم ثبات بلوغ عاطفی، بازگشت عاطفی، ناسازگاری اجتماعی، فروپاشی شخصیت و فقدان استقلال از ابعاد این مفهوم است.

-
2. Iposition
  3. emotional cutoff
  4. fusion with other
  1. Singh & Bhargava